

# Nota van B&W

Portefeuille H. van der Molen
Auteur Mevr. M. Tijl
Telefoon 5114396
E-mail: mtijl@haarlem.nl
PD/SZW Reg.nr. PD/SZW/2007/28
2 Bijlagen kopiëren: A. Brief van college aan CGB en B. Uitspraak van de CGB
B & W-vergadering van 13 februari 2007

## Onderwerp:

Reactie op oordeel Commissie Gelijke Behandeling inzake heronderzoeken WWB onder uitkeringsgerechtigden van Somalische afkomst.

## Bestuurlijke context

In 2006 heeft de Commissie Gelijke Behandeling onderzoek gedaan naar de vraag of de gemeente Haarlem in strijd heeft gehandeld met de gelijkebehandelingswetgeving door bij bijstandsgerechtigden van Somalische afkomst thematische, beperkte heronderzoeken te verrichten.

Op 21 december 2006 is door de Commissie Gelijke Behandeling uitspraak gedaan in deze zaak (bijlage A).

De Commissie Gelijke Behandeling heeft ons gevraagd te berichten wat wij ten aanzien van dit oordeel zullen ondernemen. Met bijgaande brief doen wij dat (bijlage B).

## Commissieparagraaf:

Het college wil dat de commissie Samenleving kennisneemt van het proces en oordeel van de Commissie Gelijke Behandeling en de reactie van het college daarop.

---

## B&W-besluit:

1. Het college stemt in met de inhoud van de reactie op het oordeel van de Commissie Gelijke Behandeling inzake de heronderzoeken WWB onder uitkeringsgerechtigden van Somalische afkomst.
2. Het besluit heeft geen financiële consequenties
3. Communicatieparagraaf: bijgaande brief wordt verzonden naar de Commissie Gelijke Behandeling.
4. De commissie Samenleving ontvangt het besluit van het college ter informatie

## Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Retouradres Postbus 203, 2000 AE Haarlem

Commissie Gelijke Behandeling  
t.a.v. Mw. Mr. A.K. de Jongh  
Postbus 16001  
3500 DA Utrecht

Datum 13 februari 2007  
Uw kenmerk CGB 2006-0047 NG  
Ons kenmerk PD/SZW/2006/855  
Contactpersoon Mw. M. Tijl  
Doorkiesnummer 023-5114396  
E-mail mtijl@haarlem.nl  
Onderwerp reactie op oordeel 2006-257

Geachte Commissie,

Op 22 december 2006 ontvingen wij uw oordeel op het verzoekschrift van 18 januari 2006 van de Stichting Anti Discriminatie Bureau Regio Haarlem (uw nummer 2006-257).

U verzoekt ons te berichten welke maatregelen wij zullen treffen naar aanleiding van uw oordeel dat wij verboden direct onderscheid hebben gemaakt op grond van ras. U verneemt graag wat wij ten aanzien van het oordeel zullen ondernemen.

Wij hebben kennis genomen van uw oordeel. De beoordeelde werkwijze waarbij cliënten voor onderzoek werden geselecteerd op grond van afkomst heeft in 2004 plaatsgevonden. Het college betreurt achteraf deze werkwijze en past deze ook niet meer toe.

In de toekomst zullen wij, bij onderzoeken gericht op cliënten bij wie wij vaker dan gemiddeld specifieke risico's veronderstellen, doelgroepen selecteren op andere wijze dan op grond van afkomst of anderszins in strijd met de gelijke behandelingswetgeving.

Hoogachtend,  
het College van burgemeester en wethouders,

de secretaris,  
drs. W.J. Sleddering

de burgemeester,  
mr. B.B. Schneiders



## Commissie Gelijke Behandeling

### AANGETEKEND

Gemeente Haarlem  
College van Burgemeester en Wethouders  
Postbus 203  
2000 AE Haarlem

PUBLIEKSDIENST	
Reg.nr:	10/SZW/2006/855.
Trefwoord	Discriminatie
Reg. d.d.	22 DEC 2006
Classering:	
Ontv. bew.	Kopie:
Uiterl. afdoen. dd:	16-2-2007
Behandeling door:	Afgedaan
SBO	

Onderwerp  
Toezending oordeel 2006-257

Uw brief van  
Uw kenmerk  
SZW/2006/462

Datum  
21 december 2006  
Ons kenmerk  
CGB 2006-0047 NG

Geachte College,

Hierbij ontvangt u het oordeel dat de Commissie Gelijke Behandeling op verzoek van de ADB Regio Haarlem heeft uitgesproken.

De Commissie verzoekt u **uiterlijk 18 januari 2007** te berichten welke maatregelen u naar aanleiding van dit oordeel zult treffen. Graag verneemt de Commissie van u wat u ten aanzien van het oordeel zult ondernemen. Daarnaast verzoek ik u in uw reactie zo concreet mogelijk aan te geven wat u zult doen om te voorkomen dat in de toekomst in strijd met de gelijkebehandelingswetgeving wordt gehandeld. Ik verzoek u uw reactie toe te zenden aan mevrouw mr. A.K. de Jongh.

Uw reactie zal naar het ADB Regio Haarlem worden gestuurd. Als u hier bezwaar tegen heeft, kunt u dit in uw reactie aangeven.

De tekst van het oordeel zal - geanonimiseerd - op de website van de Commissie ([www.cgb.nl](http://www.cgb.nl)) worden geplaatst. Hieraan zal de volgende samenvatting worden toegevoegd:

**Gemeente maakt onderscheid op grond van ras door bij bijstandsgerechtigden van Somalische afkomst thematische, beperkte heronderzoeken te verrichten.**

Verweerster verricht ten aanzien van bijstandsgerechtigden van Somalische afkomst thematische, beperkte heronderzoeken, in de vorm van een huisbezoek waarbij de verstrekte gegevens worden geverifieerd. Dit gebeurt niet ten aanzien van bijstandsgerechtigden die niet geboren zijn in Somalië. Dit is direct onderscheid op grond van ras en daarom verboden. Tot 2004 was er sprake van een jaarlijks controlegesprek met alle bijstandsgerechtigden. Verweerster had deze praktijk kunnen voortzetten, toegespitst op postadressen of adressen die opvallend veelvuldig worden gebruikt.

Hoogachtend,

  
mr. N. Günes  
Secretaris

Bijlage: oordeel 2006-257

**Ik verzoek u bij correspondentie altijd het bovengenoemde kenmerk te vermelden. Voor informatie over deze brief kunt u ons bereiken op telefoonnummer 030-8883888.**



Commissie Gelijke Behandeling

# Oordeel 2006-257

Dossiernummer: 2006-0047

op het verzoekschrift van **18 januari 2006** van  
**Stichting Anti Discriminatie Bureau Regio Haarlem**  
gevestigd en kantoorhoudend te Haarlem, verzoekster  
vertegenwoordigd door F.C.J. Jans en mr. J. Klaas

tegen

**het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Haarlem**, verweerder  
vertegenwoordigd door J.J. de Kramer, R. de Vos en drs. J.M. Tijn

Oordeel: 2006-257  
Vervolgvel: 1

## **1 Procesverloop**

- 1.1** Bij het voornoemde verzoekschrift heeft verzoekster de Commissie Gelijke Behandeling, hierna: de Commissie, verzocht om een oordeel over de vraag of verweerder in strijd heeft gehandeld met de gelijkebehandelingswetgeving door bij bijstandsgerechtigden van Somalische afkomst thematische, beperkte heronderzoeken te verrichten.
- 1.2** De Commissie heeft in deze zaak nadere informatie opgevraagd bij het College bescherming persoonsgegevens (CBP) en bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Ministerie van SZW).
- 1.3** Naar aanleiding hiervan heeft het CPB bij brieven van 16 maart 2006 en 18 maart 2006 gereageerd; het ministerie van SZW heeft per brief van 18 mei 2006 gereageerd. Desgevraagd heeft verzoekster bij brief van 29 maart 2006 aanvullende gegevens verstrekt.
- 1.4** Verweerder heeft op de stelling van verzoekster gereageerd bij brief ontvangen bij de Commissie op 22 mei 2006. De gronden waarop het verweer rusten komen voor zover relevant voor de beoordeling van het verzoek in de rubriek beoordeling aan de orde.
- 1.5** Op 18 september 2006 heeft de Commissie zitting gehouden waar partijen hun standpunten mondeling hebben toegelicht. Tevens heeft de Commissie het ministerie van SZW opgeroepen op de zitting nadere informatie te verstrekken.

## **2 Feiten**

- 2.1** Verzoekster is een stichting die zich blijkens haar statuten onder andere ten doel stelt discriminatie - op de gronden zoals neergelegd in de gelijkebehandelingswetgeving - in de openbaarheid te brengen en te bestrijden. Verzoekster tracht dit doel onder meer te bereiken door middel van klachtbehandeling, voorlichting en advies.
- 2.2** Verweerder is verantwoordelijk voor de uitwerking van de Wet werk en bijstand (de Wwb). Verweerder telt ruim 3.000 bijstandsgerechtigden. Hiervan hebben 84 bijstandsgerechtigden een geboorteplaats in Somalië.
- 2.3** Begin 2003 heeft het ministerie van SZW de Nederlandse gemeenten aangeschreven met een informerende brief inzake fraudepatronen door bijstandsgerechtigden van Somalische afkomst. In deze brief stelt de Minister onder meer dat hem inmiddels tientallen gevallen bekend zijn waarin een bijstandsgerechtigde naar Groot-Brittannië is vertrokken, terwijl de bijstandsuitkering werd gecontinueerd.
- 2.4** In 2004 heeft verweerder besloten om thematische heronderzoeken uit te voeren onder drie specifieke doelgroepen, namelijk: cliënten met een briefadres, cliënten met een reïntegratietraject die zich niet of onvoldoende aan gemaakte afspraken hielden en cliënten van Somalische afkomst.
- 2.5** De beslissing van verweerder om ten aanzien van de laatste groep een thematisch heronderzoek te starten is gemaakt naar aanleiding van bovengenoemde brief van het ministerie van SZW.

Oordeel: 2006-257  
Vervolgvel: 2

Dit beperkte heronderzoek werd uitgevoerd bij alle 84 bijstandsgerechtigden met een geboorteplaats in Somalië. De geboorteplaats van de betrokkenen ontleende verweerder aan de gemeentelijke basisadministratie, waarin geboorteplaats als gegeven is opgenomen. Het heronderzoek bestond uit een huisbezoek, waarbij de door de bijstandsgerechtigde verstrekte gegevens werden geverifieerd.

- 2.6 Er zijn in het kader van het heronderzoek in totaal 84 huisbezoeken gebracht aan bijstandsgerechtigden met een geboorteplaats in Somalië. Naar aanleiding van deze 84 huisbezoeken zijn 48 uitkeringen voortgezet, 32 uitkeringen ingetrokken en 4 gewijzigd. De intrekkingen of wijzigingen waren het gevolg van enige vorm van foutief verstrekken van gegevens die noodzakelijk zijn voor het recht op een bijstandsuitkering.
- 2.7 Het beperkte heronderzoek had een looptijd van één jaar. Na afloop van dit jaar heeft verweerder geen nadere acties ondernomen ten aanzien van bijstandsgerechtigden geboren in Somalië.

### **3 Beoordeling van het verzoek**

- 3.1 In geding is de vraag of verweerder onderscheid op grond van ras heeft gemaakt door ten aanzien van bijstandsgerechtigden van Somalische afkomst thematische, beperkte heronderzoeken te verrichten.

#### Bevoegdheid Commissie

- 3.2 In artikel 7A AWGB is onderscheid op grond van ras verboden bij sociale bescherming, daaronder begrepen sociale zekerheid en sociale voordelen. Volgens de memorie van toelichting bij de EG-implementatiewet AWGB vallen onder het begrip sociale bescherming de sociale voorzieningen, waaronder bijstandsregelingen (Kamerstukken II, 2002/03, 28 770, nr. 3, p. 14). De Wwb is zo'n regeling. Op grond van deze bepaling is de Commissie bevoegd het door verweerder gevoerde beleid ten aanzien van de bijstandsgerechtigden van Somalische afkomst te toetsen aan het verbod van onderscheid op grond van ras, in de zin van dit artikel.

#### Onderscheid op grond van ras

- 3.3 Het begrip ras in de AWGB moet overeenkomstig (de definitie in) het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van elke vorm van rassendiscriminatie (IVRD) en overeenkomstig vaste jurisprudentie van de Hoge Raad ruim worden uitgelegd en omvat tevens: huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming (Kamerstukken II 1990/91, 22 014, nr. 3, p. 13 en vaste jurisprudentie van de Hoge Raad sinds HR 15 juni 1976, NJ 1976, 551 (m.nt. Van Veen)). Het maken van onderscheid tussen personen op basis van hun geboorteplaats is dan ook een vorm van onderscheid op grond van ras.
- 3.4 Vaststaat dat verweerder ten aanzien van alle bijstandsgerechtigden geboren in Somalië thematische heronderzoeken heeft verricht in de vorm van een huisbezoek waarbij de verstrekte gegevens worden geverifieerd, terwijl dit niet gebeurde ten aanzien van bijstandsgerechtigden die niet geboren zijn in Somalië.

Oordeel: 2006-257  
Vervolgel: 3

Verweerder heeft betoogd dat er geen sprake is van onderscheid aangezien aan het enkele feit dat iemand een geboorteplaats in Somalië heeft geen rechtsgevolgen worden verbonden. Het vaststellen van een uitkering is gebaseerd op objectieve criteria die voor iedereen - ongeacht ras, afkomst, geboorteplaats - gelijk zijn en gelijkelijk worden toegepast. Derhalve is in de ogen van verweerder geen sprake van enige vorm van onderscheid.

- 3.5** De Commissie volgt verweerder niet in deze zienswijze. Weliswaar wordt geen onderscheid gemaakt bij de criteria die noodzakelijk zijn voor het verkrijgen van een uitkering. Er wordt echter wél onderscheid gemaakt bij het controleren van de verstrekte gegevens. Alle bijstandsgerechtigden met een geboorteplaats in Somalië zijn in het onderzoek betrokken en hebben vanwege hun afkomst huisbezoek gehad. Onweersproken is dat in ieder geval één bijstandsgerechtigde van Somalische afkomst door een medewerker van verweerder hierover op straat is aangesproken. Het is onmiskenbaar dat deze wijze van werken als belastend en stigmatiserend kan worden ervaren.
- 3.6** Nu verweerder ten aanzien van bijstandsgerechtigden van Somalische afkomst een speciaal beleid voert - inhoudende dat bij alle bijstandsgerechtigden van Somalische afkomst beperkte heronderzoeken worden verricht -, concludeert de Commissie dat sprake is van direct onderscheid op grond van ras bij de sociale voorzieningen. Direct onderscheid kan niet worden gerechtvaardigd tenzij er sprake is van een van de uitzonderingen genoemd in artikel 2, vierde lid, AWGB. Deze uitzonderingen zijn hier niet van toepassing.
- 3.7** Overigens, desgevraagd kon verweerder noch het ministerie SZW de in 2.3 genoemde signalen onderbouwen met concrete gegevens of cijfers. Voorts kan de controle bij vermoeden van fraude op verschillende andere wijzen plaatsvinden dan in onderhavige zaak is gebeurd. Tot 2004 was er sprake van een jaarlijks controlegesprek met alle bijstandsgerechtigden. Niet valt in te zien waarom verweerder deze praktijk niet kan voortzetten, toegespitst op postadressen of adressen die opvallend veelvuldig worden gebruikt en in plaats daarvan heeft gekozen voor een deelonderzoek bij mensen van een bepaalde herkomst.
- 3.8** Het ministerie van SZW heeft ter zitting aandacht gevraagd – net als in de brief van 2003 - voor de ernstige vermoedens van mensensmokkel, kindersmokkel, identificatiefraude en misbruik van rechtspersonen onder Nederlanders van Somalische afkomst. Dit rechtvaardigt evenwel niet een onderzoek louter en alleen op grond van de afkomst. Dat zou wellicht anders kunnen zijn indien grondrechten van derden in het geding zijn, bijvoorbeeld de bescherming van lichamelijke integriteit, of de democratische rechtsorde. In het kader van bijstandverstrekking is dit evenwel niet het geval. Het gaat eerst en vooral om het zo efficiënt mogelijk verstrekken van uitkeringen aan degenen die hier recht op hebben. De Commissie onderstreept het belang hiervan. Dit rechtvaardigt ontegenzeggelijk nader onderzoek, maar niet een onderzoek op een wijze waarbij ten aanzien van een groep met een bepaalde etnische afkomst direct onderscheid wordt gemaakt.
- 3.9** Op grond van het bovenstaande oordeelt de Commissie dat verweerder direct onderscheid op grond van ras heeft gemaakt, zoals verboden in artikel 7a, eerste lid, AWGB.

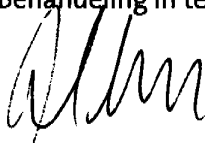
Oordeel: 2006-257  
Vervolgel: 4

- 3.10** Ten overvloede merkt de Commissie het volgende op.  
De Commissie heeft het CBP gevraagd te beoordelen of de gegevens uit de gemeentelijke basisadministratie op grond van de Wet bescherming persoonsgegevens mogen worden gebruikt om de afkomst van bijstandsgerechtigde vast te stellen met het oog op een thematisch heronderzoek. De verstrekte informatie zou een rol hebben kunnen spelen bij de beoordeling van de objectieve rechtvaardiging indien sprake zou zijn van indirect onderscheid. Nu de Commissie heeft geoordeeld dat verweerder direct onderscheid heeft gemaakt, wordt hierop niet nader ingegaan.

#### **4 Oordeel**

De Commissie Gelijke Behandeling spreekt als haar oordeel uit dat het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Haarlem verboden onderscheid grond van ras heeft gemaakt door ten aanzien van bijstandsgerechtigden van Somalische afkomst thematische heronderzoeken te verrichten.

Aldus gegeven te Utrecht op 21 december 2006 door mr. A.G. Castermans, voorzitter, prof. mr. A.C. Hendriks en mr. dr. H.K. Fernandes Mendes, leden van de Commissie Gelijke Behandeling in tegenwoordigheid van mr. J.E. Bonneur, secretaris.



mr. A.G. Castermans



mr. J.E. Bonneur  
namens deze,  
mr. N. Günes,  
secretaris